
Basisboek Bedrijfseconomie

P. de Boer
M.P. Brouwers
W. Koetzier

OPGAVEN

Negende druk

Noordhoff Uitgevers

Basisboek bedrijfseconomie

Opgaven

P. de Boer
M.P. Brouwers
W. Koetzier

Negende druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2K Designers Groningen/Amsterdam

Omslagillustratie: iStockPhoto

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

0 1 2 3 4 5 / 15 14 13 12 11

© 2011 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veeleelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-83791-4

ISBN 978-90-01-79776-8

NUR 782

Woord vooraf bij de negende druk

Tegelijk met de herziening van het *Basisboek Bedrijfseconomie* is ook dit bijbehorende Opgavenboek aangepast. De hoofdstukindeling is gelijk aan die van het theorieboek. Elk hoofdstuk bevat een groot aantal opgaven die aansluiten bij de betreffende leerstof in het theorieboek. De volgorde waarin de opgaven zijn opgenomen is zo veel mogelijk afgestemd op de wijze waarop de hoofdstukken in het theorieboek zijn gestructureerd. Alle opgaven zijn voorzien van een paragraafaanduiding (feedforwardfunctie), waarmee verwezen wordt naar de betreffende tekst in het theorieboek. Daarbij is de opbouw weer zodanig dat in het algemeen sprake is van een toenemende moeilijkheidsgraad, waarbij drie categorieën worden onderscheiden:

- 1 *open-aanloopvragen*, beperkt van omvang en onderwerp, bedoeld om de student te laten oefenen met een (geïsoleerd) onderdeel van de leerstof; dit type vraagstukken is onzes inziens tevens geschikt om een verschil in ingangsniveau te overbruggen;
- 2 *vraagstukken*, ofwel opgaven die tot doel hebben een gedegen beheersing van de stof op tentamenniveau mogelijk te maken;
- 3 *casussen*, waarin onderwerpen meer diepgaand behandeld worden en het verband met andere onderdelen van de leerstof gelegd kan worden, waardoor het inzicht in de samenhang van die onderdelen wordt vergroot.

Bij dit opgavenboek behoort een uitwerkingenboek. In de *Studentenuitwerkingen* zijn alle uitwerkingen van de aanloopvragen opgenomen, alsmede ongeveer 40% van de vraagstukken en 30% van de casussen. De betreffende vraagstukken en casussen zijn in dit opgavenboek aangegeven met een asterisk (*). De uitwerkingen van de niet in het uitwerkingenboek opgenomen vraagstukken en casussen zijn voor de docent beschikbaar op de internetsite (www.basisboekbe.noordhoff.nl).

Met ingang van deze nieuwe druk worden bovendien bij een groot aantal vraagstukken webcolleges aangeboden, waarin de uitwerking grondig wordt doorgeëxerceerd. Deze vraagstukken zijn in het opgavenboek aangegeven met een icoontje. Studenten krijgen via het uitwerkingenboek toegang tot de webcolleges (www.basisboekbeuitwerkingen.noordhoff.nl).

We hopen hiermee aan de studenten voldoende mogelijkheden tot zelfwerkzaamheid en -evaluatie te bieden.

In de appendix bij dit opgavenboek is een overzicht opgenomen van de wijzigingen die zijn doorgevoerd ten opzichte van de vorige druk.

Olaf Leppink (Saxion Hogescholen) maakt met ingang van deze negende druk deel uit van het Basisboek-team. Hij houdt zich vooral bezig met het digitale ondersteuningsmateriaal.

Voor verbeteringsuggesties houden wij ons aanbevolen.

Serieoverzicht

Basisboek Bedrijfseconomie

Basisboek Bedrijfseconomie Opgaven

Basisboek Bedrijfseconomie Studentenuitwerkingen

Inhoud

DEEL 1

Bedrijfseconomie en onderneming 9

1 Ondernemingen en hun functie in de economie 11

Open-aanloopvragen 12

Vraagstukken 13

Casus 17

2 Bedrijfseconomische vakgebieden en functies 19

Open-aanloopvraag 20

Vraagstuk 20

3 Financiële overzichten 21

Open-aanloopvragen 22

Vraagstukken 23

Casus 25

4 Ondernemingsplan 29

Open-aanloopvragen 30

Vraagstukken 30

Casus 35

DEEL 2

Financiering 39

5 Investeringsprojecten 41

Open-aanloopvragen 42

Vraagstukken 43

Casus 54

6 Werkkapitaalbeheer 55

Open-aanloopvragen 56
Vraagstukken 56
Casussen 63

7 Eigen vermogen 67

Open-aanloopvragen 68
Vraagstukken 68
Casus 73

8 Vreemd vermogen 75

Open-aanloopvragen 76
Vraagstukken 76
Casus 81

9 Beoordeling van de financiële structuur 83

Open-aanloopvragen 84
Vraagstukken 84
Casussen 93

10 Financiële markten 99

Open-aanloopvragen 100
Vraagstukken 100
Casussen 106

DEEL 3

Kosten en kostprijs 111

11 Kostenstructuur 113

Open-aanloopvragen 114
Vraagstukken 115
Casussen 120

12 Kostencalculaties 123

Open-aanloopvragen 124
Vraagstukken 125
Casussen 137

13 Indirecte kosten 147

Open-aanloopvragen 148

Vraagstukken 150

Casussen 159

14 Budgettering en verschillenanalyse 167

Open-aanloopvragen 168

Vraagstukken 170

Casussen 176

DEEL 4

Verslaggeving en winst 183

15 Externe verslaggeving 185

Open-aanloopvragen 186

Vraagstukken 187

Casus 189

16 De jaarrekening nader bekeken 191

Open-aanloopvragen 192

Vraagstukken 194

Casussen 201

17 Kasstroomoverzicht 205

Open-aanloopvragen 206

Vraagstukken 206

Casus 208

18 Concernverslaggeving 211

Open-aanloopvragen 212

Vraagstukken 212

Casus 215

Appendix Overzicht van de wijzigingen in de negende druk ten opzichte van de achtste druk 216

DEEL 1

Bedrijfseconomie en onderneming

1

Ondernemingen en hun functie in de economie

Open-aanloopvragen

- 1
- ↔ §1.1 **1.1** Geef een omschrijving van het begrip 'onderneming'.
- ↔ §1.1 **1.2** Welke kanttekeningen kunnen worden geplaatst bij de uitspraak: 'Ondernemingen streven naar maximale winst'?
- ↔ §1.1 **1.3** Wat is het verschil tussen 'effectiviteit' en 'efficiency'?
- ↔ §1.2 **1.4** Noem een maatstaf die gebruikt kan worden om de effectiviteit te meten van
- de brandweer
  - de reclassering
  - de nierstichting.
- ↔ §1.3 **1.5** Geef aan in welke sector (landbouw, extractie, industrie, groothandel, detailhandel, dienstverlening) de volgende ondernemingen hoofdzakelijk werkzaam zijn:
- Hagemeyer
  - Philips
  - Free Record Shop.
- ↔ §1.3 **1.6** Geef van de volgende activiteiten aan of ze betrekking hebben op massaproductie, stukproductie of seriemassaproductie:
- autofabricage;
  - maken van compost;
  - maken van familieschilderijen in opdracht.
- ↔ §1.4 **1.7** Geef aan met welke belastingen (inkomstenbelasting box 1, box 2, box 3, vennootschapsbelasting) de volgende personen te maken kunnen krijgen:
- de eigenaar van een eenmanszaak;
  - de directeur-grotaandeelhouder van een bv;
  - een particuliere belegger in een beursgenoteerde nv.
- ↔ §1.4 **1.8** Welke van de volgende personen zijn *niet* met hun privévermogen aansprakelijk voor de schulden van de onderneming?
- een lid van een coöperatie UA;
  - een vennoot in een openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid;
  - de aandeelhouder in een bv;
  - een lid van een coöperatie BA.
- ↔ §1.5 **1.9** Een groothandel in fietsen koopt 100 fietsen à €550 in bij de fabrikant en verkoopt ze aan een fietsenzaak voor €600 per stuk. De bedragen zijn exclusief BTW.
- a Hoeveel bedraagt per saldo het aan de belastingdienst te betalen omzetbelastingbedrag over deze transacties?
  - b Welke winst maakt de groothandel op deze partij fietsen?
- ↔ §1.6 **1.10** Geef aan of er in de volgende gevallen sprake is van uitbreiding in dezelfde bedrijfstak, van integratie of van parallelisatie:

- Een tuincentrum gaat ook kerstartikelen verkopen.
- Een aanbieder van mobiele telefonie neemt een concurrent over die ook mobiele telefonie aanbiedt.
- Een postorderbedrijf gaat zelf de bezorgwerkzaamheden uitvoeren.

Noem vijf ketens die werken volgens het franchisesysteem.

Vraagstukken

§1.3 V1.1

Hierna zijn gegevens verstrekt van zes ondernemingen.

De ondernemingen zijn:

- een tabaksgroothandel
- een accountantskantoor
- een supermarkt
- een steenfabriek
- een juwelier
- een touringcarbedrijf.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
<i>Bezittingen in % van de totale bezittingen</i>						
Duurzame productiemiddelen	69%	42%	70%	7%	86%	57%
Voorraad	0%	58%	30%	52%	0%	20%
Vorderingen op afnemers	31%	0%	0%	41%	14%	23%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<i>Kosten in % van de totale kosten</i>						
Grondstoffen of handelsgoederen	0%	54%	81%	97%	0%	19%
Personeelskosten	71%	23%	10%	1%	38%	10%
Kosten van duurzame productiemiddelen	7%	3%	4%	1%	15%	12%
Overige bedrijfskosten	22%	20%	5%	1%	47%	59%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Welke onderneming hoort bij welk nummer?

§1.4 V1.2

De heren Groen en De Bruin hebben hun activiteiten gebundeld in de openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid Networks, die actief is op het gebied van de handel in computers. Het winstaandeel van Groen is $\frac{1}{3}$, dat van De Bruin $\frac{2}{3}$.

Het gaat slecht met de vennootschap; ze heeft nog slechts de volgende bezittingen (achter elke bezitting staat het bedrag vermeld dat naar schatting nog ontvangen zal worden als de onderneming opgeheven zou worden):

Inventaris	€ 30.000
Bestelauto	€ 10.000
Voorraad computers	€ 30.000

De vennootschap heeft een schuld aan de bank van €80.000; deze schuld dient volgende week afgelost te worden. Bovendien moet nog een bedrag van €20.000 betaald worden aan de computerleverancier. Deze laatste heeft een 'eigendomsvoorbehoud' gemaakt, dat wil zeggen dat de door hem geleverde computers zijn eigendom blijven totdat ze door Networks betaald zijn.

Groen heeft €5.000 op een spaarrekening staan en De Bruin heeft een auto die bij verkoop nog zo'n €8.000 zal kunnen opleveren.

- a Welk verlies zal de bank lijden?

Stel dat Groen een stille vennoot is.

- b Beantwoord vraag a nogmaals.

Voor het beantwoorden van de vragen V1.3 tot en met V1.6 worden de volgende gegevens, die betrekking hebben op het belastingjaar 2011, verstrekt:

Inkomstenbelasting

Bij een inkomen van:

meer dan	maar niet meer dan	is de belasting	
nihil	€ 18.628	33%	van het inkomen
€ 18.628	€ 33.436	€6.147 plus 41,95%	van het inkomen boven €18.628
€ 33.436	€ 55.694	€12.358 plus 42%	van het inkomen boven €33.436
€ 55.694		€21.706 plus 52%	van het inkomen boven €55.694

Ondernemers mogen de zelfstandigenaftrek in mindering brengen op hun winst.

De zelfstandigenaftrek bedraagt:

Zelfstandigenaftrek (2011)

Bij een winst van

meer dan	maar niet meer dan	bedraagt de zelfstandigenaftrek
-	€14.045	€9.484
€14.045	€16.295	€8.817
€16.295	€18.540	€8.154
€18.540	€53.070	€7.266
€53.070	€55.315	€6.633
€55.315	€57.565	€5.931
€57.565	€59.810	€5.236
€59.810	-	€4.602

De winstvrijstelling bedraagt 12%

Heffingskortingen mogen in mindering gebracht worden op het te betalen belastingbedrag.

De algemene heffingskorting is €1.987 en kan door iedere belastingplichtige gebruikt worden.

De arbeidskorting is €1.574 en kan gebruikt worden door belastingplichtigen die inkomen verwerven door het verrichten van arbeid.

Vennootschapsbelasting

Bij een winst van

meer dan	maar niet meer dan	is de belasting	
nihil	€200.000	20%	van de winst
€200.000		€40.000 plus 25%	van de winst boven €200.000

§1.4

V1.3

De heer Jansen is eigenaar van een goedlopende eenmanszaak. De winst over het afgelopen jaar bedroeg €170.000.

- Bereken de door Jansen te betalen inkomstenbelasting.
- Hoe hoog is het netto-inkomen van de heer Jansen in het afgelopen jaar?

§1.4

*V1.4

De heren Jansen en Vreisen hebben samen een ambachtelijk bedrijf onder de naam openbare vennootschap De Draaierij. Jansen heeft bij oprichting €60.000 ingebracht en Vreisen €40.000. In het afgelopen jaar behaalde de vennootschap een winst van €120.000. Jansen en Vreisen besluiten om van de winst 30% te reserveren in verband met voorgenomen investeringen. Het winstaandeel van de vennoten wordt berekend op basis van hun kapitaalbreng.

Bereken de door Jansen en Vreisen te betalen inkomstenbelasting.

§1.4

*V1.5

Mevrouw Ingeborg Karelse heeft een bv opgericht waarvan zij de directeur en enige aandeelhouder is. De winst over het afgelopen jaar bedroeg €130.000. Bij de berekening van die winst is nog geen rekening gehouden met het feit dat mevrouw Karelse een jaarsalaris geniet van €50.000 en dat ze zich het afgelopen jaar een dividend van €15.000 heeft laten uitkeren.

Bereken het totale bedrag aan belasting dat over het afgelopen jaar verschuldigd is.

§1.4

V1.6

Na jarenlang succesvol een eenmanszaak te hebben gerund, wil de heer De Keijzer zijn zaak een nieuwe impuls geven door een samenwerkingsverband aan te gaan met de heer Hoezen. Met betrekking tot de rechtsvorm van de nieuw te vormen onderneming willen de beide heren een keuze maken tussen de openbare vennootschap en de bv.

Indien de keuze valt op de openbare vennootschap, zullen beide vennoten gelijkgesteld zijn in de nettowinst. Bij een keuze voor de bv ontvangen beiden een salaris van €40.000 per jaar. De nieuwe onderneming zal naar verwachting een jaarlijkse winst behalen van €250.000 (vóór aftrek van de brutosalarissen van beide partners).

- a Wat zijn de gevolgen van de keuze tussen de openbare vennootschap en de bv voor de aansprakelijkheid van beide partners voor de schulden van de onderneming?
- b Bereken het totaal jaarlijks te betalen bedrag aan belasting, indien gekozen wordt voor de openbare vennootschap.
- c Bereken het totaal jaarlijks te betalen bedrag aan belasting, indien wordt gekozen voor de besloten vennootschap en er geen dividend-uitkeringen gedaan worden.
- d Bij welk bedrag aan jaarlijkse dividend-uitkering is het totaal jaarlijks te betalen bedrag aan belasting bij de bv gelijk aan dat bij de openbare vennootschap?
- e Welk bedrag wordt bij de bv jaarlijks gereserveerd, uitgaande van de in d berekende jaarlijkse dividenduitkering?

◆ §1.5 *V1.7

Alle bedragen in dit vraagstuk zijn exclusief omzetbelasting. Aan de Zwolsestraatweg 21 is gevestigd de computerhandel *BV Online*. In het eerste kwartaal van 2011 heeft *Online* rekeningen verstuurd voor de verkoop van 250 computers; hiervan waren er 200 bestemd voor klanten in Nederland en 50 voor klanten in België. De verkoopprijs was €500 per stuk. *Online* ontving facturen voor de inkoop van 280 computers à €400. Aan de Zwolsestraatweg 23 heeft huisarts Van Swieten zijn praktijk. Hij heeft in het eerste kwartaal rekeningen aan ziektekostenverzekeraars gestuurd voor een totaalbedrag van €75.000. Wegens de verbouwing van de praktijkruimte ontving hij een rekening ad €20.000 van een aannemer.

Welk bedrag dienen *Online* en dokter Van Swieten over het eerste jaar per saldo aan omzetbelasting af te dragen aan de belastingdienst?

◆ §1.5 V1.8

Kantoorshop *Presse Papier* verricht in het eerste kwartaal van 2011 de volgende transacties. De bedragen zijn exclusief omzetbelasting.

Inkopen

Leverancier	Vestigingsplaats	Bedrag
Groothandel <i>Negotie</i>	Meppel	€ 15.000
<i>Bürosachen</i>	Bonn	€ 5.000

<i>Verkopen</i>		
Afemer	Vestigingsplaats	Bedrag
Verzekeringsmij <i>Polis</i>	Amersfoort	€ 2.000
Fietsenfabriek <i>Tempo</i>	Heerenveen	€ 3.500
Reisbureau <i>Soleil</i>	Brussel	€ 1.500
Diverse particuliere afnemers		€ 12.000

- a Welk bedrag dient door *Presse Papier* over het eerste kwartaal per saldo aan omzetbelasting te worden voldaan aan de belastingdienst?
- b Wat zijn de gevolgen voor de heffing van de omzetbelasting van de afnemers van *Presse Papier*?

Casus

↔ §1.4

C1.1

Elsbeth van Dam loopt rond met het plan om een winkeltje te openen, waarin allerlei exotische theesoorten verkocht zullen worden. Ze beschikt over de benodigde verkoopexpertise en is inhoudelijk zeer thuis op het gebied van thee. Ze mist echter de juridische kennis die nodig is om een verantwoorde keuze te maken voor wat betreft de rechtsvorm van haar nieuwe onderneming. Aangezien haar vriend Egbert heeft aangeboden om eventueel mee te doen met haar plannen, komen als ondernemingsvorm in aanmerking de eenmanszaak, de openbare vennootschap en de besloten vennootschap.

Gevraagd: Ondersteun Elsbeth bij haar beslissing door voor de drie ondernemingsvormen een overzicht te maken van de gevolgen die de keuze heeft voor: aansprakelijkheid, continuïteit, publicatieplicht van financiële cijfers en fiscale positie.